

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԻՐԱՎԱԲԱՆՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՎ

ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Թիվ 2(52)
2011 թ.

Գլխավոր խմբագիր՝
Լևոն Օհանյան

Խմբագրական խորհուրդ

Սամվել Դիլբանդյան -

գլխավոր խմբագրի տեղակալ

Դավիթ Մելքոնյան -

պատասխանատու քարտուղար

Գևորգ Դանիելյան

Գագիկ Համբարձումյան

Արթուր Վաղարշյան

Սերգեյ Առաքելյան

Վիգեն Քոչարյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
ՀՀ իրավաբանների միություն

Խմբագրության հասցեն՝

ՀՀ, 0025 Երևան,

Ալեք Մանուկյան 1, ԵՊՀ

իրավաբանական ֆակուլտետ:

Ֆեռ. 55-77-92

*Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝ համամիտ
չլինելով հեղինակների
տեսակետներին:*

*10 համակարգչային էջից ավելի
չպատվիրված նյութերը չեն
ընդունվում:*

e-mail: petutyun.irav@gmail.com

Դասիչ՝ 77771

Տպագրական 7 մամուլ

Գրանցման թիվը՝ 798

Տպաքանակը՝ 500

Գինը՝ պայմանագրային

Հանձնված է շարվածքի

1.07.2011

Հանձնված է տպագրության

14.07.2011

СОЮЗ ЮРИСТОВ
РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

**ГОСУДАРСТВО
И
ПРАВО**

Номер 2 (52)
2011 г.

Главный редактор:
Левон Оганян

Учредитель и издатель:
Союз Юристов РА

Редакционный совет

Самвел Дилбандян -
зам. главного редактора
Давид Мелконян -
ответственный секретарь

Геворг Даниелян
Гагик Амбарцумян
Артур Вагаршян
Сергей Аракелян
Виген Кочарян

Адрес редакции:
РА, 0025 Ереван,
ул. Алека Манукяна 1,
юридический факультет ЕГУ.
Тел.: 55-77-92
e-mail: petutyun.irav@gmail.com

8 усл. печ. л.
Тираж: 500
Сдано в набор 1.07.2011
Подписано к печати 14.07.2011

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԻՏԱԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Քննարկման մասին4

Արա Գաբուզյան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂ
ՕՐԵՆՍՐԳՐՔԻ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԸ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ9

Դավիթ Ավետիսյան

ՆՈՐ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍՐԳՐՔԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԳԻՏԱԿՑՎԱԾ ԱՆՅՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅՈՒՆ.....18

ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Աննա Վարդապետյան

ՄԱՐԴՈՒ ՕՐԳԱՆՆԵՐԻ ԵՎ (ԿԱՄ) ՀՅՈՒՄՎԱԾՔՆԵՐԻ ՓՈԽՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆԸ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ.....28

Քրիստինե Արսենյան

ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՆԻՑ ԿԱՄ ՊԱՏԺԻՑ ԱԶՏՆԵԼՈՒ ՎԱՂԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆՄԱՆ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐ.....38

ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Դամբարյան

ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՀԱՅԵՑՈՂԱԿԱՆ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԻՐԱԿԱԿԱՆ
ՀԻՄՔԵՐԸ.....49

Սերգեյ Մարաբյան

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՅՑԸ ԴԱՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ60

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սերգեյ Մեղրյան

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ ԱՊԱՑՈՒՑՄԱՆ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ.....72

ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Аида Искоян

ЭКОЛОГИЗАЦИЯ ПРАВОВЫХ НОРМ КАК НЕОБХОДИМАЯ ПРЕДПОСЫЛКА
ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЙСТВИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА.....86

Հեղինե Հախվերդյան

ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՄԵՆԱՆԻՉՍՈՒՄ93

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Լիպարիտ Դրմեյան

ՖՐԱՆՀԱՅՁԻՆԳԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ՁԵՎԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՈՂ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ.....100

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Эдгар Хачатрян

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ПОЛНОМОЧИЙ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
СОВЕТА БЕЗОПАСНОСТИ ООН В ОБЛАСТИ ПООЩРЕНИЯ ДЕМОКРАТИИ.....108

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

Դավիթ Մելքոնյան

Ս. Ա. ԴԻԼԲԱՆԴՅԱՆԻ «ԱՆՁԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՄԻՆԶԴԱՏԱԿԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ» ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ.....123

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

**Ս. Ա. ԴԻԼԲԱՆԴՅԱՆԻ «ԱՆՁԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԻՆԱԿԱՆ
ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՆԶԴԱՏԱԿԱՆ
ՎԱՐՈՒՅԹՈՒՄ» ՄԵՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ**

Դավիթ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնի դոցենտ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու

ԵՊՀ քրեական դատավարության և կրիմինալիստիկայի ամբիոնի վարիչ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր Սամվել Աղվանի Դիլբանդյանի՝ «Անձի իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարույթում» մենագրությունը այս ոլորտին վերաբերող առաջին համալիր և ամբողջական ուսումնասիրությունն է, որի շրջանակներում վեր են հանվել Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության մինչդատական վարույթի շրջանակներում մարդու իրավունքների պաշտպանության առնչության առկա խնդիրները և առաջարկվել դրանց լուծման գործնական ուղիներ:

Հայաստանի Հանրապետությունում իրականացվող դատաիրավական բարեփոխումների հիմնական նպատակը «մարդակենտրոն» քրեական դատավարության հիմնումն է, որին հասնելու հիմնական նախապայմանը արդարադատության համակարգի վերակառուցումն է: Այսինքն, արդարությունը դառնում է քրեական դատավարության արդյունավետությունը որոշող գլխավոր չափանիշը: Քրեական դատավա-

րության օրենսգրքի ընդունումից մինչ օրս ընթացող դատաիրավական բարեփոխումների համակարգային վերլուծությունը ցույց տվեց, որ դրա ամբողջական և արդյունավետ իրականացմանը խոչընդոտող խնդիրների հիմնական մասը հետևանք է օրենսդրական նորամուծությունների նկատմամբ իրավակիրառողների ոչ միանշանակ վարքագծի, քանի որ վերջիններս ոչ միշտ են պատրաստ ընդունելու նոր իրողությունը և դրանց օրենսդրական արձագանքը:

Իրավակիրառողի այս վերաբերմունքը հաճախ հետևանք է նաև այն հստակ չափանիշների բացակայության, որոնք կկանխորոշեն քրեադատավարական ոլորտի բարեփոխումների ուղղվածությունը:

Ներկայացվող մենագրությունն այն հիմնարար հետազոտությունն է, որն անհրաժեշտ տեսական հիմք կստեղծի՝ ուղղված մարդասիրական գաղափարների մշակմանը, իսկ վերջնարդյունքում՝ քրեական դատավարությունում հումանիստական գաղափարախոսության ստեղծմանը: Հետազոտությունն արժևորվում է նաև նրանով, որ հեղինակն անդրադարձել է նաև Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում մարդու իրավունքների պաշտպանության կառուցակարգերի մշակմանը և առանձին կառուցակարգեր ներդնելու առաջարկներ ներկայացրել:

Յեղիմակի համար մնան հետազոտության նախադրյալ է ծառայել վերոնշյալ

ԼՈՒՅՍ Է ՏԵՍԵԼ

խնդիրները դոկտորինային և կիրառական մակարդակներով լուծելու անհրաժեշտությունը, այսինքն՝ ինչպես տեսության, այնպես էլ անմիջական իրավակիրառության մակարդակներում: Հենց դրա անհրաժեշտությունն էլ կանխանշում է վերոնշյալ հիմնախնդիրների հետազոտության արդիականությունը:

Մենագրության մեջ հեղինակի կողմից ներկայացվել են արժեքավոր առաջարկներ՝ ուղղված ինչպես օրենսդրության, այնպես էլ իրավակիրառական պրակտիկայի կատարելագործմանը: Կարևոր է հեղինակի առաջարկությունը՝ օրենքում մատնանշելու, որ քրեական դատավարությունում ապահովվում են լոկ օրինական շահերը, այսինքն՝ նրանք, որոնք համապատասխանում են օրենքում հռչակված իրավունքներին: Հեղինակի այն առաջարկությունն ուղղված է Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարությունում անձի իրավունքների ու օրինական շահերի ապահովմանը ծառայող ինստիտուտները չկրեն դեկլարատիվ բնույթ, անհրաժեշտ է, որ դրանք կազմեն միասնական համակարգ, քանի որ միասնությունը դրանց ապահովման ամենակարևոր նախադրյալներից է: Ընդ որում, օրինական շահերի իրացման միջոցով իրացվում են նաև քրեադատավարական օրենսդրությունում հռչակված իրավունքները:

Հեղինակն իրավացիորեն նշում է, որ իրավունքներն ու օրինական շահերն ապահովել հնարավոր է միայն մասնավոր և հանրային հիմքերի միջև հավասարակշռություն պահպանելու դեպքում: Քանի որ, մի կողմից, քրեական դատավարությունում պետք է լինեն պետության և հասարակության շահերն ապահովող ընթացակարգեր և ինստիտուտներ, մյուս

կողմից պետք է ապահովվեն յուրաքանչյուր առանձին անձի իրավունքներն ու օրինական շահերը: Այդպիսի հավասարակշռումը հնարավորություն կտա կանխելու իրավապահպան մարմինների և դրանց պաշտոնատար անձանց կանայականությունները և ապահովելու անհրաժեշտ պայմաններ մրցակցության սկզբունքն իրացնելու համար: Ըստ հեղինակի, այնպիսի հավասարակշռման առկայությունը, որտեղ ոչ հանրային, ոչ էլ մասնավոր հիմքերը չեն դիտվում որպես գերակա, հիմնական, թույլ չի տալիս որպես քրեական դատավարության սկզբունք առանձնացնել հանրայնության սկզբունքը: Այն չի կարող ընկած լինել նաև Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսդրության բարեփոխումների հիմքում:

Մենագրության շրջանակներում հեղինակն արդարացիորեն քննարկման առարկա է դարձրել նաև դատավարական ձևի՝ որպես մարդու իրավունքների պաշտպանության երաշխիքի պահպանման և կատարելագործման հիմնախնդիրները: Կատարված վերլուծության հիման վրա հեղինակն իրավացիորեն նշում է, որ քրեական դատավարության օրենսգրքում չպետք է թվարկվեն օրենքի էական խախտումները, որոնք կարող են հանգեցնել դատավճիռը փոխելուն: Դատարանը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում ինքը պետք է որոշի այն հարցը, թե արդյոք կոնկրետ խախտումը բավարար է կայացված դատավճիռի փոփոխման կամ բեկանման համար:

Հեղինակն իրավացիորեն նշում է, որ քրեադատավարական ձևի միասնությունը չի բացառում դրա տարբերակվածությունը: Դա պայմանավորված է նրանով, որ քրեական գործերի առանձին կատեգորիաներ, ելնելով դրանց առանձնահատկություններից, պահանջում են բարդացնել կամ, հակառակը, պարզեցնել դատավարական ընթացակարգը: Դա կարող է անհրաժեշտ լինել ինչպես նախնական կամ

դատական քննության օպտիմալացման, այնպես էլ քրական դատավարությանը մասնակցող առանձին կատեգորիայի անձանց իրավունքների պաշտպանության արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

Յեղիմակը մանրամասն քննարկման առարկա է դարձրել նաև քրեական գործի հարուցման փուլի նպատակահարմարության հարցը: Թեև ընդհանուր առմամբ հեղինակը կասկածի տակ է դնում այս փուլի առկայության նպատակահարմարությունը, սակայն գործող քրեական դատավարության օրենսգրքի պարագայում առաջարկում է այս փուլում մարդու իրավունքների պաշտպանությունը երաշխավորող արժեքավոր առաջարկներ:

Քրեական դատավարության սուբյեկտների իրավունքների վերլուծության հիման վրա հեղինակը նշում է, որ նախնական քննության ընթացքում փաստարկներով զինվում է քրեական դատավարության միայն մի կողմը՝ մեղադրանքի կողմը: Մյուս կողմը զրկված չէ իրավունքներից և նույնպես կարող է մասնակցել ոչ միայն իր ապացուցողական բազայի ձևավորմանը, այլև հնարավորություն ունի ծանոթանալու հավաքվող ապացույցներին և քննադատել

դրանք ինչպես նախնական քննության փուլում, այնպես էլ հետագայում՝ դատական քննության ժամանակ: Բացի այդ, այն օժտված է իրավունքներով, որոնց օգնությամբ կարող է պաշտպանել իր շահերը քրեական դատավարության տվյալ փուլում: Ընդ որում, նախնական քննության անցկացման ձևն ինքնին ենթադրում է ոչ միայն տուժողների, այլև պաշտպանության կողմի իրավունքների ու օրինական շահերի պաշտպանությունը:

Ըստ հեղինակի, նախնական քննության փուլում պաշտպանի իրավունքների ընդլայնումը քննիչի կամայականություններից պաշտպանվելու երաշխիք է: Դա բարենպաստ պայմաններ է ստեղծում՝ խուսափելու մեղադրական ուղղվածությունից: Պաշտպանի ակտիվությունը օրենքով իրեն տրված իրավունքները կիրառելիս թույլ է տալիս ավելի արդյունավետորեն պաշտպանել կասկածյալների, մեղադրյալների իրավունքներն ու օրինական շահերը:

Մենագրությունն իր տեսական հիմքով և պրակտիկ նշանակությամբ օգտակար կլինի ինչպես քրեական դատավարության գիտությամբ զբաղվողների, այնպես էլ ոլորտի պրակտիկ աշխատողների համար: